

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över slutbetänkandet Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige (SOU 2018:78)

Saco, Sveriges Akademikers Centralorganisation har beretts tillfälle att yttra sig över förslagen i slutbetänkandet Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige (SOU 2018:78). Det lämnas flera förslag och rekommendationer som syftar till att underlätta rekrytering och förenkla utländska studenters väg till Sverige.

Sammanfattning

- Saco tillstyrker utredningens förslag att ge samverkande myndigheter i uppdrag att göra internationell omvärldsanalys.
- Saco anser att det behöver klargöras vilken roll och vilka uppgifter den föreslagna plattformen ska ha i förhållande till den analysfunktion som föreslås i Styr- och resursutredningen, STRUT (U 2017:05).
- Saco ställer sig positiv till att utredningen föreslår system och strukturer för att attrahera och bevara avgiftsskyldiga studenter. Det är också positivt att utredningen lyfter upp betydelsen av ökad näringslivskoppling under studietiden.
- Utredningen lämnar flera rekommendationer och förslag som syftar till att förbättra och effektivisera processen för att bevilja uppehållstillstånd till sökande från tredjeländ. Dessa tillstyrker Saco.
- Saco stödjer utredningens förslag om att öka medel för stipendier samt rekommendationen att full kostnadstäckning ska gälla när avgifter fastslås. Saco ställer sig dock tveksamma till förslaget att låta lärosäten använda 0,3 procent av takbeloppen för att sätta ner studieavgifter.
- Saco tillstyrker utredningens förslag om att stärka studerandeinflytandet.

Kommentarer

3. Ökad utlandsnärvaro och Samordning och samverkan mellan myndigheter

För att öka kännedomen om Sverige som kunskapsnation föreslår utredningen att den internationella närvaron ska öka med fler utlandskontor men också genom samordning mellan olika myndigheter. Samordningen ska ske inom ramen för en gemensam plattform vars uppgift ska vara att understödja internationalisering av högre utbildning och forskning bland annat genom omvärldsbevakning och omvärldsanalys. Plattformens huvudsakliga uppgift ska vara att bistå lärosäten och myndigheter med underlag och information för strategiska beslut.

Saco är positiv till att omvärldsbevakningen samordnas mellan olika myndigheter och politikområden. En samordnad omvärldsbevakning och analys kan ge en mer heltäckande bild om de faktorer som påverkar studievalen till Sverige. Det kan i sin tur bidra till kunskapsbaserade och strategiska beslut som rör marknadsföring och rekryteringsinsatser. Saco anser dock att relationen mellan den myndighetsövergripande plattformen och den analysfunktion som föreslås i Styr- och resursutredningen, STRUT (U 2017:05) behöver klargöras. Annars är risken stor att uppgifterna överlappar.

4. Att komma till Sverige som avgiftsskyldig student

En blandning av studenter från olika delar av världen berikar studiemiljön och stärker kvaliteten i utbildningen. Det kan också resultera i att internationella studenter stannar och etablerar sig i Sverige. Det gynnar svensk välfärd och ekonomi. Därför är det viktigt att universitet och högskolor kan attrahera och behålla internationella studenter.

Saco tillstyrker de rekommendationer som utredningar ger för att effektivisera processen för handläggnings- och ansökningstider. Vi ställer oss också positiva till förslaget att UHR och UKÅ får i uppdrag att regelbundet följa upp studieavgiftsskyldiga studenter i syfte att få bättre förståelse för deras förutsättningar att studera i Sverige.

Saco delar även utredningens rekommendationer att stärka näringslivskoppling under studietiden. Lärosäten kan bli bättre på att organisera arbetslivsanknytningen. Men behöver delas mellan lärosäten, arbetsliv och studenterna.

5. Migrationsrättsliga aspekter

Utredningen lämnar flera rekommendationer och förslag som syftar till att förbättra och effektivisera processen för att bevilja uppehållstillstånd till sökande från tredjeland. Saco tillstyrker utredningens förslag beträffande kortare handläggningstider för antagning och beslut om uppehållstillstånd.

Utredningen föreslår att universitet och högskolor ska ges större ansvar för att bedöma studieavsikten hos internationella studenter inför Migrationsverkets beslut om uppehållstillstånd för studier. Förslaget innebär förordningsförändring i utlänningslagen samt utveckling av modell för att certifiera lärosäten. Implementering av en sådan modell bör föregås av fördjupade analyser och utvärderingar som säkerställer en rättssäker bedömningsprocess. Det är också viktigt att certifierade lärosäten ges rätt förutsättningar och resurser att hantera bedömningen på ett likvärdigt sätt.

Saco tillstyrker utredningens förslag om att förbättra villkoren för gästdoktorander att få uppehållstillstånd. Saco ställer sig också bakom rekommendationen att öka och fördjupa dialogen mellan lärosäten och migrationsverket för att åstadkomma smidigare processer för uppehållstillstånd.

Saco är starkt kritisk till att migrationsverkets regeltolkning och regeltillämpning i återkommande fall har begränsat möjligheten för forskarstuderande och andra som bedriver forskning att få uppehållstillstånd. Saco anser att det ska vara enkelt för personer som är etablerade i Sverige och som antagits till forskarutbildningen med uppehållstillstånd att ansöka om att få uppehållstillståndet förlängt eller permanent. Det är också viktigt att ansökan om uppehållstillstånd prövas och behandlas likvärdigt oberoende av vilken anställningsform tredjelandsdoktorander och övrig forskarstuderande har.

6. Avgifter och stipendier

Det är viktigt att fler studenter från tredjeland söker sig till och studerar vid svenska lärosäten. Saco välkomnar därför att medel till stipendier för tredjelandsstuderande föreslås öka. Förslaget innebär att medel för stipendierna fördubblas. Det är även positivt att utredningen föreslår stipendieprogram med olika syfte och inriktningar. Det kan bidra till att bredda rekryteringen av studenter från olika länder.

Precis som utredningen anser Saco att full kostnadstäckning ska gälla när högskolor bestämmer storleken på studieavgifterna. Saco är också

positiv till att utredningen eftersträvar transparens i studieavgiften och vad som ingår i erbjudandet.

Saco anser dock att förslaget som innebär att lärosäten kan utnyttja 0,3 procent av sitt takbelopp för att sätta ned studieavgifter är problematiskt på grund av att det endast kan användas av högskolor som inte har nått sitt takbelopp. Det kan också leda till att vissa högskolor inte väljer att nå takbeloppet för att de i större utsträckning vill rekrytera tredjelandsstuderande än fylla platserna med befintliga sökande. Det riskerar att leda till att olika studentgrupper ställs mot varandra.

Bilägger även svar från följande Sacoförbund; DIK, Naturvetarna, Sveriges Ingenjörer, Sveriges läkarförbund. Sverige Veterinärförbund ansluter sig till Sacos svar.

Med vänlig hälsning
Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Ana Andric
Utredare